

Karabağ manifestosu

Modern siyasal iktidarı Schmittyen bir yaklaşımla toprak üzerinde çit çekmeyle ilişkilendirmek mümkündür. Azerbaycan'da modern siyasal iktidar 1918'de cumhuriyetle doğmasına karşın yarım kalmıştır. Akabinde 70 yıllık Sovyet sömürgesi; bağımsızlık sonrasında işgal süreci siyasal iktidar için gerekli olan çit çekmeyi sekteye uğratmıştır. Ancak cumhuriyet politik bir mefkure olan Azerbaycan davasını miras olarak bırakmayı bilmiştir.

Karabağ'ın kadim Müslüman Türk yurdu olduğu bilinen bir gerçektir.

Dr. Orkhan Valiyev / Western Caspian Üniversitesi Öğretim Üyesi / BAKÜ

Karabağ'ın kadim Müslüman Türk yurdu olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak moderniteyle Azerbaycan'da siyasal oluşturacak çit çekme eylemi sömürgecilerce gerçekleştirildiğinden siyasal karar tarihsel gerçekliği yadsımıştır. Parçalanmanın (1828) akabinde gelişen ve uzun süren tabiiyet (subjection) Türk ol(a)mayan Müslümanları Azerbaycanlı olmaya zorlamıştır. Hülasa modernite Azerbaycan halkı için tarihsel gerçekliğin dışında, sömürge gölgesinde gerçekleşmiştir. Ancak Karabağ'a ilişkin tarihsel gerçeklik, halkın kolektif hafızasından silin(e)memiştir. Tarihsel gerçekliğin unutulmaması da mazideki politik hafızadan (devlet) kaynaklanmıştır. Kısa sürmesine karşın cumhuriyet onu doğuran milli hareketle beraber modernitenin kendi kaderini tayin yani çit çekme olanağını/hakkını Azerbaycan halkına tattırmıştır.

Karabağ'ın modern politik varlığı Safevi sonrasında doğan politik boşluktan istifade suretiyle ortaya çıkan Karabağ Hanlığı'yla başlamış ve kısa süre sonra fazla direnmeden Çarlık işgaline yenik düşmüştür. Ancak Cumhuriyet sonrasında Karabağ'ın statüsüne ilişkin Sovyet kararı (1923) Karabağ'da tarihsel gerçeklikten kopuk Ermeni iddiasının/işgalinin önünü açmıştır. Neticede İkinci Karabağ Savaşı akabinde politik karar sonucu lağvedilecek Yukarı Karabağ Vilayeti oluşmuştur. Bağımsızlığın kazanılmasına karşın Karabağ'da Azerbaycan politik hakimiyetini kesintiye uğratan işgal süreci Sovyet politik "karar"ını sürdürmüştür.

Ancak Karabağ'ın Sovyet kararı sonucu oluşan politik statüsü zafer sonucunda Azerbaycan'ın politik "karar" ıyla lağvedilmiştir. Bu anlamda "Karabağ Azerbaycandır!" söylemi Karabağ'da Azerbaycan siyasal egemenliğinin oluşmasını simgelemektedir.

ŞUŞA BEYANNAMESİ KAZANIMI

Yirmi birinci yüzyılın modern siyasal, kültürel anlatının inanırlığının sorgulanır olduğu bir dönemecindeyiz. İklim, göç, teknolojik gelişmeler bu yüzyılın esas meseleleri olarak masada durmakta. Küreselleşen göçler ulusal sınırları geçersiz kılmaya devam etmekte. İkinci Karabağ Savaşı ve akabinde Azerbaycan ve Türkiye arasında imzalanan Şuşa Beyannamesi, siyasal türbülansın/belirsizliğin hakim olduğu bir dünyada mümkün kılınmıştır. İkinci Karabağ Savaşı'nı yirmi birinci yüzyılın ilk askeri zaferi olarak nitelemek mümkün. Zira kullanılan insansız hava araçları savaş teknolojisinin dahi değişmekte olduğunu göstermekte.

Tarihi 1752'ye giden Şuşa, coğrafyası itibarıyla Karabağ'da hakimiyet kurabilecek stratejik bir konuma sahiptir. Bir anlamda Şuşa'yı alan Karabağ'ı da alır denilebilir. İkinci Karabağ Savaşı'nda Şuşa'nın işgalden kurtarılması zaferin toplumsal sahiplenişine yadsınamaz etki etmiştir. Bu anlamda zaferden sonra Azerbaycan ve Türkiye arasındaki beyannamenin Şuşa'da imzalanması Azerbaycan'ın Karabağ'da politik ve askeri varlığını güçlendirmiştir. Azerbaycan'ın kazandığı zafer; Türk savunma sanayisi'nin Türk siyasetinin söylem ve eyleminde bağımsızlık oranını artıran gelişmesi beyannamenin bizatihi Şuşa'da imzalanmasını olanaklı kılmıştır. Zira beyannamenin cumhurbaşkanları nezdinde Şuşa'da imzalanması, içinde bulunduğumuz yüzyılda bölgede Türk politik varlığına/etkisine ilişkin kuvvetli bir mesaj olarak okunabilir. Şuşa Beyannamesi yirminci yüzyılın politik çitleri geçerliliğini kaybederken Azerbaycan'da/Karabağ'da ve bölgedeki kazanımları sahiplenme iradesi olarak da okunabilir. Öyle ki beyanname her iki devletin yasama kurumunca oylanıldığından bizatihi devlet politikası statüsü kazanmıştır. Ezcümle, İkinci Karabağ Savaşı ve akabinde imzalanan Şuşa Beyannamesi'nin uzun vadede Karabağ'da ve bölgede Türk hakimiyetinin geri dönmesini olanaklı kılmıştır denilebilir. Bir anlamda Azerbaycan'ın Karabağ Zaferi ve Şuşa Beyannamesi şairin arzusunu gerçekleştirircesine Kafkaslar'dan aşarak Türklüğe/Türk dünyasına şan katmıştır.